

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

© Ротанов Г.Н., 2013

Розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності роботи промислових підприємств шляхом забезпечення конкурентоспроможності його технічних систем.

Ключові слова: промислові підприємства, система планування, конкурентоспроможність, продукція, оцінка.

G. Rotanov

Taurian National University named after V.I. Vernadsky

THE PERFECTION OF SYSTEM OF PLANNING OF COMPETITIVENESS OF TECHNICAL SYSTEMS OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISE

© Rotanov G., 2013

The offers on increase of overall performance of the industrial enterprises by maintenance of competitiveness of its technical systems are developed.

Key words: system, planning, competitiveness, system, industry, production, estimation.

Постановка проблеми. Створення сучасного конкурентоспроможного виробництва є найважливішим завданням на період 2013–2020 рр. Головну роль у цьому процесі відіграють технічні системи, які забезпечують досягнення ефективних параметрів конкурентоспроможності продукції.

Динаміка розвитку промислових підприємств свідчить про те, що в забезпеченні економіки України промисловою продукцією виникла вкрай напружена ситуація. Це пов'язано, насамперед, з незадовільним технічним станом промислових підприємств.

Разом з тим, промислове виробництво України може змінити ситуацію на ринку своєї продукції. Залучення інвестицій і наявність належного організаційно-управлінського забезпечення функціонування технічних систем сприятиме виготовленню конкурентоспроможної продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти проблем підвищення конкурентоспроможності технічних систем у промисловості досліджено в роботах багатьох вітчизняних і закордонних учених: Ю. М. Кузнецова, І. В. Луціва, Є. І. Бойка, В. І. Зінченка, М. Т. Пашути, Б. І. Майданчика [1 – 4]. У цих роботах розглянуто проблеми проектування й створення техніки, забезпечення її технічних і технологічних параметрів у процесі експлуатації, підвищення її ефективності. Позитивно оцінюючи наукові результати цих досліджень, відзначимо їхню локальну спрямованість, відсутність економічної оцінки технічних систем, критеріїв оцінки якості управління цим складним об'єктом. Організаційним і економічним параметрам технічних систем в останні роки уваги практично не приділяли. Тим часом системне управління, його цілеспрямований і ефективний вплив дає змогу реалізувати можливості як локальних видів техніки, так і її сукупності.

Постановка завдання. Мета статті – підвищення ефективності роботи промислових підприємств шляхом забезпечення конкурентоспроможності його технічних систем.

Результати дослідження. Серед основних проблем теоретичних аспектів формування конкурентоспроможності технічних систем важливе місце займає трансформація принципів системного підходу. У змісті системного аналізу виділимо: цільовий підхід; комплексну оцінку впливу різнопланових факторів; систематизацію показників результатів досягнення поставлених цілей і характер зв'язків між ними. Цілісність, структурність, взаємозалежність та ієрархічність ми розглядаємо як базові складові системного аналізу процесу формування конкурентоспроможності технічних систем.

У процесі виробництва технічні системи чітко взаємопов'язані з іншими підсистемами – матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів. В них збалансовано використовуються і діють системоутворювальні фактори розвитку потенціалу технічних систем.

Як складові системних характеристик можна виділити: сукупність елементів, що взаємопов'язані та взаємодіють з урахуванням часу і простору; вартість; здатність до самокупності витрат на власне поточне обслуговування та необхідність управління їх функціонуванням і розвитком.

Тісний взаємозв'язок і взаємозумовленість усіх підсистем промислового виробництва дають підстави стверджувати, що кінцевий результат функціонування промисловості на ринку залежить від економічної віддачі всіх її складових. При цьому лівова частка залежить від економічної ефективності використання техніки. Все це свідчить про загострення проблеми втрати технічного потенціалу промислових підприємств. Тому актуалізується необхідність посилення економічної ролі та сутності технічних систем.

Під економічною сутністю технічних систем ми розуміємо раціонально збалансовану структуру їхніх елементів за технічними й економічними параметрами, що забезпечує випуск конкурентоспроможної продукції і допомагає вчасно розв'язувати економічні й соціальні задачі. Використання цієї категорії дозволяє сформулювати і ринкові вимоги до технічних систем, а саме економічні показники конкурентоспроможності та рівень їх досягнення.

Конкурентоспроможність технічних систем можна розуміти як властивість систем, що ґрунтується на закономірностях впливу факторів їхньої якості на рівень конкурентоспроможності продукції, що випускається. Все це вимагає визначення концептуальних задач управління процесом формування конкурентоспроможності технічних систем і організаційно-економічного механізму їх управління.

Створення ефективного механізму управління конкурентоспроможністю технічних систем допускає уточнення його цільового призначення. До складу основних цілей варто зарахувати: формування й підтримку рівня конкурентоспроможності технічних систем; ефективне використання технічного потенціалу; створення оптимальних умов і передумов відновлення технічних систем; координацію й підтримку пропорцій збалансованості технічних систем з розробленням стратегії розвитку їхньої конкурентоспроможності.

Показники технічних систем можна розглядати в максимальному наближенні один до одного як єдину взаємодоповнювальну сукупність характеристик систем з метою трансформації їх у ємкісніші системні характеристики.

Якісна зміна показників систем під час їх оновлення веде до зміни показників функціонування, а ті, своєю чергою, впливають на рівень ефективності, і цикл відтворення конкурентоспроможності повторюється. Зв'язок між ними виявляється також і в тому, що кожна група показників є вихідною для розрахунку іншої.

Крім того, доцільно виконувати такі умови: склад показників управління конкурентоспроможністю технічних систем повинен формуватися відповідно до цілей діяльності підприємств; в систему показників варто ввести показники техніки в процесі її формування й використання (виробничі, організаційні, економічні); показники повинні характеризувати ту сторону функціонування технічних систем або той результат, за який може відповідати конкретний фахівець.

Створення механізму загальної оцінки конкурентоспроможності технічних систем пропонується здійснювати за двома групами показників – якості та конкурентоспроможності. Поняття “якість технічних систем” розглядають як сукупність їхніх кількісних характеристик, здатних забезпечити необхідний рівень конкурентоспроможності.

Структуру функціонального управління конкурентоспроможністю технічних систем можна представити цілями і завданнями структурних підрозділів органу їх управління. Передусім необхідно розглянути і вдосконалити ринкову місію цих підрозділів з місією підприємств галузі й конкретними результатами робіт.

Підвищити ефективність управлінської діяльності на промислових підприємствах ми пропонуємо за рахунок впровадження удосконаленої системи економічної мотивації. Обґрунтування шляхів розвитку конкурентоспроможності забезпечується розрахунками економічної ефективності управлінських рішень.

Доцільність введення в систему аналізу й оцінки показників якості та конкурентоспроможності технічних систем можна довести за допомогою економіко-математичних методів. Це дає змогу створити й обґрунтувати нормативні значення показників якості для забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності технічних систем й установити пріоритетні напрями розвитку промислових підприємств.

У систему факторів, що впливають на рівень конкурентоспроможності технічних систем, ми ввели: придатність (x_1), рівень використання виробничої потужності (x_2), енергоємність (x_3), витратоємність утримання (x_4), витратоємність управління (x_5), зарплатоємність обслуговування (x_6).

Багатофакторна модель оцінки конкурентоспроможності технічних систем має такий вигляд:

$$Y_1 = 0,49 + 0,59x_1 + 0,14x_2 - 133,02x_6;$$

$$Y_2 = 0,79 + 0,46x_2 - 15,15x_4 - 278,73x_5 - 36,49x_6;$$

$$Y_3 = 0,748 + 0,18x_1 + 0,16x_2 - 1,93x_4 + 11,52x_6,$$

де Y_1 – ефективність функціонування технічних систем;

Y_2 – рентабельність витрат, вкладених у технічну систему;

Y_3 – організаційно-технічний рівень.

Врахування отриманої моделі в механізмі управління конкурентоспроможністю технічних систем дає змогу установити нормативні величини показників їхньої якості, планувати рівень підвищення конкурентоспроможності й вибирати стратегію розвитку залежно від фінансових можливостей промислових підприємств.

Методичні основи створення зведеного плану розвитку промислових підприємств об’єднують: план науково-дослідницьких конструкторських робіт, план введення техніки, план підвищення технічного рівня технічних систем, план їх технічного обслуговування, план підвищення конкурентоспроможності технічних систем з уведенням у них нормативних величин показників якості та конкурентоспроможності.

Мінливість зовнішнього ринкового середовища зумовлює необхідність не тільки розроблення різноманітних планів, але і цілей, шляхів розвитку та стратегії їх досягнення. Вибір стратегії розвитку технічних систем вибирають за граничними рівнями показників їхнього розвитку.

Плановані показники очікуваних результатів, враховуючи економічні можливості технічних систем, розраховують і порівнюють з показниками розробленої шкали стратегічного розвитку. У випадку, якщо величини показників не відповідають нормативному рівню, вибрану стратегію розвитку і план її здійснення необхідно коректувати на основі пошуку додаткових резервів зростання показників технічних систем.

Крім того, необхідно на базі Кабінету Міністрів України створити комітет з управління конкурентоспроможністю технічних систем. Запропонований комітет безпосередньо працюватиме з промисловими підприємствами, розробляючи і впроваджуючи проекти стратегічних документів щодо розвитку конкурентоспроможності їх технічних систем.

До складу показників у системі преміювання керівників і фахівців технічних служб повинні входити: ефективність функціонування; рентабельність витрат; організаційно-технічний рівень і ефективність витрат на управління технічними системами.

Економічний ефект від підвищення конкурентоспроможності технічних систем враховує економічні результати від впровадження нової техніки, процесів її використання і додатковий прибуток, отриманий за рахунок реалізації якісної продукції, зміни ціни продажу і збільшення частки ринку.

Висновки. 1. У ринкових умовах господарювання підвищення якості й конкурентоспроможності технічних систем є важливим чинником зростання економічної стабільності й розвитку промислових підприємств, де негативні тенденції розвитку технічних систем пов'язані з використанням морально й фізично застарілої техніки.

2. У цей час істотно змінилася й підвищилася економічна роль технічних систем. Їхнім головним призначенням і метою став випуск і забезпечення конкурентоспроможної продукції. Економічна сутність технічних систем в умовах ринку визначається раціонально збалансованою структурою їхніх елементів за технічними й економічними параметрами, що забезпечує випуск конкурентоспроможної продукції та дає змогу вчасно розв'язувати економічні й соціальні задачі.

3. Аналіз і трансформація основних теоретичних концепцій стосовно до технічних систем дали змогу розробити модель процесу формування їхньої конкурентоспроможності й управління нею. Це маршрутна технологія для вибору стратегії розвитку технічних систем, конкретизації й послідовності дій з їх управління.

1. Журило Р.М. Аналіз теоретичних підходів до визначення конкурентоспроможності підприємства / Р.М. Журило // *Економічний простір: зб. наук. праць.* – 2009. – Вип. № 28/2. – С. 224–232. 2. Мицюк С.В. Проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції / С.В. Мицюк // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, серія “Економіка”.* – 2001. – Вип. 49. – С. 79–80. 3. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність у новій системі координат / Л.І. Піддубна, А.І. Піддубна // *Економіка розвитку: Науковий журнал / Харківський державний економічний університет.* – 2004. – №2 (30). – С. 24–29. 4. Якименко Н.В. Стратегія менеджмента організації виробництва в ринковій економіці / Н.В. Якименко // *Вісник економіки транспорту і промисловості: зб. наук. праць.* – 2006. – № 13. – С. 212 – 216.